

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه فقه و حقوق

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: الهیات

عنوان
بررسی موارد موکول به اذن شوهر در فقه اسلامی

استاد راهنما
دکتر جمشید معصومی

استاد مشاور
دکتر علی بهرامی نژاد مغویی

پژوهشگر
سمیه درخشان

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به

امام شیعیان ، امیرالمومنین، علی بن ابی طالب علیه السلام و
همسر گرامیشان ، یگانه بانوی اسلام، سیده النساء العالمین
حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها)

تقدیر و تشکر

سپاس بی حد و حصر مخصوص خداوند تبارک و تعالی، که به بنده حقیر توفیق داد تا بتوانم تحقیقی هر چند دارای کمبود و کاستی را در رابطه با «بررسی موارد موکول به اذن شوهر در فقه اسلامی» ارائه نمایم.

در این جا لازم می دانم که از استاد گرامی و ارجمند حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر جمشید معصومی و همچنین از استاد محترم حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر علی بهرامی نژاد به خاطر زحمات ارزشمندشان قدردانی نمایم و از خداوند متعال برای این دو بزرگوار توفیق روزافزون مسالت دارم.

همچنین از پدر و مادر مهربانم به خاطر حمایت و راهنمایی آنها و از همسر عزیزم به جهت پشتیبانی اینجانب در انجام تحقیق و همچنین کمک رسانی در انجام آن سپاسگزاری می نمایم.

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سمیه درخشان دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۸۰۶۴۹۵۵۳۰۰ در رشته الهیات- فقه و مبانی حقوق اسلامی که در تاریخ ۱۳۹۰/۶/۲۱ از پایان نامه خود تحت عنوان: بررسی موارد موکول به اذن شوهر در فقه اسلامی با کسب نمره ۱۸/۸۸ و با درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: سمیه درخشان

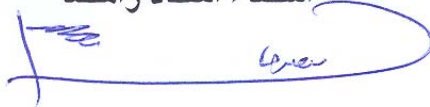
تاریخ و امضاء: ۱۳۹۰/۹/۱۰

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۰/۶/۲۱

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم سمیه درخشان پایان نامه خود
دفاع نموده و با شماره ۱۸۱۸۸ بحروف ~~محرمانه~~ و با درجه
عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

چکیده

مقدمه

فصل اول: کلیات و تعاریف

۲	بخش اول: طرح تحقیق
۲	بیان مسئله تحقیق
۳	ضرورت و اهمیت تحقیق
۳	پیشینه تحقیق
۴	سوالات تحقیق
۴	فرضیه های تحقیق
۵	روش تحقیق و گردآوری اطلاعات
۵	کلیدواژه های تحقیق
۵	تقسیم بندی مطالب
۶	بخش دوم: مفهوم شناسی واژه ها
۶	تعاریف
۶	تعریف واژه زن
۷	تعریف واژه شوهر
۷	تعریف واژه خنثی
۸	رابطه زوجیت (نکاح)
۱۰	نکاح در لغت
۱۱	نکاح در اصطلاح
۱۱	نکاح در فقه
۱۱	نکاح در حقوق
۱۲	انواع نکاح
۱۲	نکاح دائم
۱۲	نکاح منقطع
۱۵	تعریف واژه حق
۱۵	تعریف واژه حکم
۱۶	تفاوت حق و حکم
۱۷	تعریف واژه تکلیف
۱۷	رابطه حق و تکلیف
۱۸	تمکین
۱۸	تمکین در لغت

۱۹	تمکین در اصطلاح
۱۹	تمکین در فقه
۱۹	تمکین در نظر فقهای امامیه
۱۹	تکمین عام
۱۹	تکمین خاص
۲۰	نشوز
۲۰	نشوز در لغت و اصطلاح شرعی
۲۱	نشوز در فقه
۲۱	نشوز در حقوق
۲۲	اذن
۲۲	اذن در لغت
۲۳	اذن در اصطلاح
۲۳	ماهیت حقوقی اذن
۲۵	مختصات اذن
۲۵	یک طرفه بودن اذن
۲۵	قابل رجوع بودن اذن
۲۶	حق یا حکم بودن اذن
۲۷	تقسیمات اذن
۲۷	اذن صریح و ضمنی (فحوا)
۲۷	اذن عام و خاص
۲۸	اذن مطلق و مقید
۲۸	اذن موقت و غیر موقت
۲۹	اذن ناشی از عقد و ایقاع
۲۹	اذن قانونی و اذن اشخاص
۲۹	اذن در عمل حقوقی و اذن در غیر عمل حقوقی
۲۹	عناصر و ارکان اذن
۲۹	اذن دهنده
۳۰	اذن گیرنده «مادون»
۳۰	مورد اذن
۳۱	انشاء اذن
۳۱	فلسفه اذن
۳۲	مبدأ آفرینش زن و مرد
۳۳	یکسانی زنان و مردان در ارزشها
۳۵	یکسان زن و مرد در پیمودن سیر تکامل

- ۳۶ ضرورت و سرّ تفاوت میان زن و مرد
- ۳۸ تمایز حقوق و تاثیر تفاوتها در تعیین تکالیف زن و مرد
- ۴۰ حقوق و وظایف و (تکالیف) زن و شوهر

فصل دوم: جایگاه شوهر در اسلام

- ۴۳ بخش اول: جایگاه شوهر
- ۴۳ سرپرستی در نظام خانواده و ضرورت وجود آن
- ۴۵ آثار ریاست شوهر بر خانواده
- ۴۶ مفهوم تمکین
- ۴۸ اطاعت از شوهر و محدوده آن
- ۵۰ روایات در خصوص اطاعت از همسر و پاداش آن
- ۵۱ نمونه ای از اطاعت حضرت زهرا (س)
- ۵۲ فلسفه الزام اطاعت زن از شوهر
- ۵۴ تکلیف مرد به دادن نفقه
- ۵۶ مقصود از نفقه چیست؟
- ۵۷ نفقه در لغت و اصطلاح
- ۵۷ مقدار، حدود و ارکان نفقه
- ۵۸ شرایط وجوب نفقه
- ۵۸ رابطه الزام پرداخت نفقه با تمکین (ساقط شدن نفقه)
- ۵۹ علائم نشوز در زوجین از نظر فقهای امامیه
- ۶۱ مصادیق مانع شروع از تمکین زوج
- ۶۴ بخش دوم: شوهرداری در اسلام
- ۶۷ جایگاه شوهر و احترام به او
- ۷۰ رضایت شوهر و خشمگین نکردن او
- ۷۳ خدمت کردن به شوهر و تشکر از او
- ۷۶ سازگاری با شوهر و پرهیز از آزار او

فصل سوم: موارد موکول به اذن شوهر در عبادات

- ۸۰ بخش اول: خروج زن از منزل
- ۸۳ فلسفه لزوم پیروی زن از شوهر در خروج از منزل
- ۸۴ حکم خروج زن از منزل بدون اجازه شوهر از نظر فقهای امامیه
- ۸۴ نظریه اول ، منع مطلق خروج زن از منزل بدون اذن شوهر
- نظریه دوم ، منع خروج زن از منزل در صورت تنافی با حق استمتاع شوهر
- ۸۷

۸۸	نظریه سوم ، منع خروج بدون مصلحت
۸۸	ادله منع مطلق خروج زوجه بدون اذن شوهر
۸۸	اجماع
۸۸	روایات
۹۴	ادله منع خروج منافی با حق استمتاع
۹۵	ادله اثبات منع خروج زوجه بدون مصلحت
۹۵	آیه : عاشروهن بالمعروف
۹۶	آیه: ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف
۹۶	آیه : الرجال قوامون علي النساء
۹۷	قاعده نفي جرح
۹۷	خروج زن از خانه بدون اذن شوهر معصیت است
۱۰۲	آثار مترتب بر خروج بدون اذن شوهر
۱۰۲	صدق نشوز و سقط نفقه
۱۰۳	حکم نماز و روزه در خروج بدون اذن
۱۰۴	چند مسأله
۱۰۶	بخش دوم: خروج زن از منزل در عبادات
۱۰۶	حج مستحب زوجه بدون اذن شوهر
۱۰۷	ادله عدم جواز حج استحبابی بدون اذن زوج
۱۰۷	اجماع
۱۰۷	مؤثقه کلینی از امام موسی بن جعفر
۱۰۹	بررسی احتمالات روایات
۱۱۰	نظر بر گزیده
۱۱۱	حکم مسافرت زن بی اذن شوهر
۱۱۱	حکم حج مستحبی بدون اذن شوهر
۱۱۲	اذن در اعتکاف
۱۱۴	نظر مراجع تقلید در رابطه با اذن شوهر در اعتکاف
۱۱۶	اذن شوهر در صله رحم
۱۱۶	معنای لغوی و عرفی رحم
۱۱۷	معنای اصلاحي رحم
۱۱۷	معنای صله و حد آن
۱۱۷	تعریف صله رحم . حدود آن
۱۱۸	اثرات صله رحم
۱۱۹	پاداش صله رحم
۱۲۰	صله رحم و اذن شوهر در فقه

۱۲۲	صله رحم و اذن شوهر در حقوق
۱۲۳	اذن شوهر در احسان و رسیدگی به پدر مادر
۱۲۵	اذن شوهر در دعوت مهمان به منزل
۱۲۷	اذن شوهر و شرکت در مراسمات مذهبی
۱۳۰	اذن شوهر در رفتن به نماز جمعه
۱۳۲	اذن شوهر برای شرکت در نماز جماعت
۱۳۵	اذن شوهر برای شرکت در مجالس مذهبی
۱۳۶	بخش سوم: اذن شوهر در عبادات
۱۳۶	اذن شوهر در روزه ی مستحبی زن
۱۳۷	آیا زن می تواند بدون اذن شوهر روزه مستحبی بگیرد یا خیر؟
۱۳۸	وجوب اذن مطلقاً
۱۳۹	استحباب کسب اذن زوج و کراهت روزه بدون اذن شوهر
۱۳۹	نظریه تفصیل، حرمت در صورت نهی و جواز بدون نهی
۱۴۰	ادله ی نظریه وجوب اذن مطلقاً
۱۴۶	ادله ی نظریه ی دوم
۱۴۹	بیان صاحب جواهر
۱۵۰	نقد بیان صاحب جواهر
۱۵۰	ادله ی نظریه سوم
۱۵۳	حکم روزه مستحبی زوجه بدون اذن شوهر
۱۵۴	اهمیت و سابقه تاریخی نذر
۱۵۵	شرایط نذر
۱۵۶	اذن شوهر در نذر زوجه
۱۵۶	آیا زن برای نذر کردن نیاز به اذن شوهر دارد
۱۵۷	عدم جواز نذر مطلقاً
۱۵۷	عدم جواز نذر در امور مالی
۱۵۷	جواز نذر مطلقاً
۱۵۹	ادله نظریه عدم جواز نذر مطلقاً
۱۶۰	ادله نظریه عدم جواز نذر در امور مالی
۱۶۱	ادله نظریه جواز نذر مطلقاً
۱۶۷	حکم نذر زوجه بدون اذن شوهر
۱۷۱	اذن شوهر در روزه ی نذری زن
۱۷۱	اذن شوهر در حج نذری زن
۱۷۳	حکم نذر زن برای رفتن به حج
۱۷۴	اذن شوهر در قسم زوجه

۱۷۴	آیا قسم زن بدون اذن زوج منعقد می شود؟
۱۷۶	ادله نظریه اول
۱۷۷	نظریه دوم
۱۷۹	حکم قسم زوجه بدون اذن شوهر

فصل چهارم: موارد موکول به اذن شوهر در غیر عبادات

۱۸۲	بخش اول: خروج زن از منزل در غیر عبادات
۱۸۲	اذن شوهر در اشتغال زوجه
۱۸۴	حق اشتغال زوجه در اسلام
۱۸۴	بررسی آیات و روایات
۱۸۶	حق اشتغال زوجه در قوانین
۱۸۶	حق اشتغال در قانون اساسی
۱۸۷	حق اشتغال در قوانین عادی
۱۸۸	محدودیت شغلی ناشی از زوجیت
۱۸۹	حدود اختیارات زوج
۱۸۹	بررسی فقهی ماده ۱۱۰۵ ق.م.
۱۹۲	عدم مخالفت با اشتغال زوجه
۱۹۳	مخالفت با شغل زوجه
۱۹۳	مغایرت شغل زوجه با مصالح خانواده
۱۹۴	تنافی شغل زوجه با حیثیات زوجین
۱۹۵	ضابطه ی تشخیص
۱۹۵	آثار مخالفت زوج
۱۹۵	ابطال تعهدات زوجه
۱۹۶	لزوم جبران خسارت کارفرما
۱۹۸	لزوم جبران خسارت زوجه
۱۹۹	شرط اشتغال زوجه
۱۹۹	مفهوم شرط
۲۰۱	اشتغال و انواع شرط
۲۰۱	اشتغال و شرط ضمن عقد
۲۰۲	اشتغال و شرط بنایی
۲۰۳	اشتغال و شرط ابتدایی
۲۰۵	شرط اشتغال زوجه در آراء فقهی معاصر
۲۰۸	حکم شرط ضمن عقد و شرط ابتدایی اشتغال
۲۱۰	اذن شوهر و خروج زن در عده ی طلاق رجعی

۲۱۰	اقسام طلاق
۲۱۱	طلاق بائن
۲۱۲	طلاق خلع
۲۱۳	طلاق مبارات
۲۱۳	طلاق رجعي
۲۱۵	تعريف و مبناي عده
۲۱۵	اقسام عده و مدت عده ي طلاق رجعي
۲۱۶	آيا مطلقه رجعيه در حکم زوجه است يا زوجه حقيقيه ؟
۲۱۹	انجام حج در ايام عده ي طلاق رجعي
۲۱۹	انجام حج مستحبي در ايام عده رجعي
۲۱۹	انجام حج واجب در ايام عده رجعي
۲۲۲	اذن شوهر در انجام فعاليت هاي سياسي و اجتماعي
۲۲۳	بخش دوم: اذن شوهر در غير عبادات
۲۲۳	اذن شوهر در جلوگیری از بارداری
۲۲۳	نظر مراجع تقلید
۲۲۶	اذن شوهر در طلاق
۲۲۶	اختيار طلاق
۲۲۷	وکالت زن در طلاق
۲۲۸	وکالت زن در طلاق در فقه اماميه
۲۲۸	وکالت مطلق يا عام در طلاق
۲۳۰	بخش سوم: عدم نیاز به اذن شوهر در تصرفات مالي زن
۲۳۱	اختيارات و استقلال زن در دارايي خود
۲۳۴	حقوقی که بر اموال زن تعلق می گیرد
۲۳۴	حج
۲۳۵	نفقه ي پدر و مادر
۲۳۵	بدهي ها و جریمه هاي شرعي
۲۳۵	خمس
۲۳۵	تصرف در اموال زن باید با رضایت او باشد
۲۳۷	دیدگاه فقیهان شیعه و اهل سنت در مورد تصرف زن در اموال خود
۲۴۰	حکم تصرفات زن در اموال خود
۲۴۰	اذن شوهر در انفاق و صدقه دادن زن
۲۴۲	انفاق و صدقه دادن زن از اموال خود
۲۴۳	بررسي روايات
۲۴۴	ادله جواز تصرف زوجه
۲۴۶	اذن شوهر در هبه ي زن
۲۴۶	هدیه دادن به خویشاوندان
۲۴۷	هبه ندادن از مال شوهر

۲۴۸	بخش چهارم: مواردی که نیاز به اذن شوهر ندارند
۲۴۸	خروج از منزل برای یادگیری واجبات دینی
۲۴۹	خروج از منزل برای انجام واجبات عینی که موقوف بر خروج می باشد
۲۴۹	خروج برای انجام حج واجب
۲۴۹	گرفتن قضای روزه واجب و امر تقلید زن
۲۵۰	خروج از منزل برای معالجه
۲۵۱	خروج از منزل در حال ضرورت
۲۵۱	خروج از منزل در ازدواج موقت
۲۵۲	خروج از منزل برای کار و تحصیل و شرط کردن در ضمن عقد
۲۵۲	خروج از منزل برای تامین معاش
۲۵۲	خروج از منزل برای احقاق حق
۲۵۳	صحبت کردن با نامحرم
۲۵۳	نوع پوشش و دیدن فیلم
۲۵۴	پرداخت کردن رد مظالم از مال زن
۲۵۵	نتیجه گیری
۲۵۹	منابع

چکیده

در این تحقیق موارد موکول به اذن شوهر در فقه اسلامی مورد بررسی قرار گرفته است. آنچه نیاز به اذن شوهر دارد هم شامل عبادات می شود هم شامل غیر عبادات. برای ورود به بحث ابتدا به تعریف اصطلاحات و واژه های مربوط به موضوع همچون واژه کلیدی «اذن شوهر» پرداخته شده و در رابطه با فلسفه اذن مباحثی عنوان شده است. سپس به تبیین جایگاه شوهر پرداخته و در رابطه با لزوم ریاست شوهر بر خانواده تمکین و اطاعت از شوهر مطالبی را بیان می کند و به دنبال آن برای واضح تر شدن بحث به بیان مواردی در رابطه با شوهرداری در اسلام پرداخته است. از جمله حقوق شوهر این است که زن بدون اذن او از منزل خارج نشود. خروج از منزل گاهی برای انجام اعمال عبادی و گاهی برای انجام اعمال غیر عبادی می باشد. و گاهی هم انجام اعمال عبادی و غیر عبادی مستلزم خروج از منزل نمی باشد، آنچه مسلم است در تمام این موارد اذن شوهر لازم می باشد. در این تحقیق، ذیل هر بحث در رابطه با بطلان عمل و مرتکب گناه و فعل حرام شدن در صورت نداشتن اذن از شوهر جهت انجام هر یک از موارد فوق مطالبی عنوان و نظرات فقهای متقدم و متاخر مطرح گردیده است. البته در نهایت نیز به مواردی که انجام آن نیاز به اذن شوهر ندارد اشاره شده است.

کلید واژه ها عبارتند از: زن، شوهر، رابطه زوجیت (نکاح)، اذن، تمکین، نشوز، حق و تکلیف و حکم

مقدمه

نظام خانواده، نظام ارزشمند و محبوبی است که در اسلام هیچ بنایی محبوبتر از آن پایه ریزی نشده است، پیامبر گرامی اسلام (ص) می فرمایند، در اسلام هیچ بنایی محبوب تر و عزیزتر از تشکیل خانواده در نزد خدا بنا نشده است. در واقع خانواده نخستین نهاد اجتماعی است که در زندگی جمعی انسان شکل گرفته و مهمترین نقش را در توسعه و رشد مراحل حیات بشر از خود نشان داده است. و زن و مرد رکن اصلی این نظام مقدس بوده و هر یک دارای حقوق و تکالیفی می باشند.

پرواضح است که هر نظامی هر چند کوچک، نیاز به یک سرپرست و مسئول دارد تا بتواند با ایجاد نظم و ثبات و هماهنگی بین اجزاء، آن را به سوی هدف مورد نظر هدایت کند. دین مبین اسلام، این مسئولیت را به جهت ویژگی های موجود بر عهده مرد گذاشته، به طوری که خداوند در آیه ۳۴ سوره نساء می فرماید، مردان سرپرست زنان هستند، به دلیل آنکه خداوند برخی از ایشان را به برخی دیگر برتری داده و نیز از اموال خویش به عنوان نفقه به همسر خود می پردازند، باید توجه داشت که این برتری جنس مرد بر زن در ریاست و اداره خانواده از حیث وزن انسانی و اجتماعی او نیست، بلکه براساس مصلحت اجتماعی و از باب خاصیت های طبیعی و فطری زن و مرد است. قرآن کریم هیچ نقشی برای جنسیت در برتری و کرامت انسانی قائل نشده است.

زن و مرد به خاطر زن بودن یا مرد بودن بر دیگری امتیاز ندارد و هر دو در نظام آفرینش از یک سنخ بوده و از یک نفس واحده تشکیل شده اند. آن چیزی که باعث برتری هر یک بر دیگری می باشد، میزان تقوی و پرهیزکاری آنها نزد پروردگار عالم است. به طوری که خداوند می فرماید: یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر او انثی و جعلناکم شعوباً و قبائل لتعارفوا ان اکرکم عندالله اتقیکم.

بنابراین روشن می شود که خداوند حق ریاست بر خانواده و سرپرستی و تدبیر امور خانواده را به دلیل برتری های طبیعی جنس مرد به او سپرده و در مقابل مرد مکلف شده است که مخارج و هزینه زندگی زن را تامین کند، طبق ماده قانون مدنی نیز در روابط زوجین، ریاست خانواده از خصایص شوهر است که به لحاظ این ویژگی حقوقی برای مرد و تکالیفی برای زن حاصل می شود. زن به لحاظ کسب نفقه از شوهر موظف است که از وی تمکین نماید و از او فرمانبرداری کند و هیچ عملی را بدون اذن شوهر به طور خود سرانه انجام ندهد. البته لازم به ذکر است این مورد در حالتی است که آن عمل نیاز به اذن داشته باشد و از جمله مواردی که نیاز به اذن شوهر دارد، این است که زن بدون اذن او از منزل خارج نشود و برای خروج از منزل از شوهر اذن بگیرد. در واقع یکی از حقوق مرد بر عهده زن به فرموده پیامبر آن است که بدون اجازه شوهر از منزل خارج نشود. این خروج از منزل گاهی برای انجام اعمال عبادی و گاهی برای انجام اعمال غیر عبادی می باشد.

زن گاهی برای انجام اعمال عبادی باید از منزل خارج شود، اگر این اعمال عبادی جزء مستحبات باشد نیاز به اذن شوهر دارد مانند شرکت در نماز جمعه، جماعت، اعتکاف و

مراسمات مذهبی غیر ضروری و انجام حج مستحبی، اما اگر انجام این اعمال عبادی برای زن واجب باشد مانند به جای آوردن حج واجب در موقع استطاعت، یا گرفتن قضای روزه واجب و مانند این ها دیگر در این موارد نیازی به اذن شوهر نمی باشد. زن در برخی دیگر از اعمال عبادی که ضرورتی برای خروج از منزل در آن نمی باشد و جزء اعمال مستحبی محسوب می شوند مانند روزه مستحبی و نذر و قسم به اذن شوهر نیاز دارد.

همچنین زن برای انجام اعمالی مانند صله رحم، نیاز به اذن شوهر ندارد، اما این مساله زمانی است که انجام صله رحم مستلزم خروج از منزل نباشد، همچنین برای رسیدگی و احسان به پدر و مادر نیز نیازی به اذن شوهر نیست. از طرفی دیگر زن گاهی برای انجام اعمال غیر عبادی لازم است که از منزل خارج شود. مانند کسی که به شغلی مشغول است یا برای شرکت در مراسمات سیاسی و مسافرت رفتن، و حتی گاهی برای کارهایی که نیازی به خروج از منزل نیست مانند جلوگیری از بارداری و گرفتن اذن در طلاق، دعوت مهمان به منزل و امثالهم، که در همه این موارد اذن شوهر برای انجام کار ضرورت دارد.

در ادامه لازم به ذکر است، همان طور که زن باید در برخی از امور از شوهر اذن داشته باشد اما در برخی موارد نیز دارای استقلال می باشد که از جمله آنها استقلال مالی زن است.

با توجه به قاعده الناس مسلطون علی اموالهم، می توان گفت که تصرف در مال شخص مسلمان بدون رضایت او جایز نیست، حال شخص مسلمان می خواهد زن باشد یا مرد، و بنابر آیات و روایات هیچ تخصیص و استثنایی که شوهر را مجاز نماید در اموال همسر تصرف کند وجود ندارد و زن برای هر گونه تصرف در مال خود نیازی به اذن شوهر ندارد. مگر در نذر کردن از اموال خود که به اعتقاد برخی از فقها نیاز به اذن شوهر دارد. اما در انفاق کردن و هبه و صدقه دادن از مال خود نیازی به اذن شوهر نمی باشد.

بعد از توجه دادن به این مطالب، باید بیان کرد که یک سری موارد نیز هستند که نیاز به اذن شوهر ندارند و آن موارد عبارتند از: اعمال واجبی که زن باید آن را انجام دهد و نیز مواردی که زن در ضمن عقد ازدواج شرط می کند، مثلاً شرط کرده است که مشغول به کاری باشد و شوهر نیز پذیرفته است. به طور کل هر آنچه که مربوط به استمتاع مرد می شود نیاز به اذن دارد و هر آنچه مربوط به غیر استمتاع مرد است نیاز به اذن ندارد. که البته این مورد بحثی مطرح است پس اگر زن و شوهر هر یک وظایف و تکالیفی که بر عهده دارند به نحو احسن انجام دهند و به حقوق یکدیگر احترام بگذارند، همیشه بین آنها مودت، رحمت، صفا و صمیمیت برقرار خواهد بود، مرتکب گناه نشده و به هدف نهایی که جلب رضایت پروردگار است خواهند رسید.

فصل اول

تعاریف و کلیات

بخش اول: طرح تحقیق

بیان مسئله تحقیق

زمانی که بین زن و مردی رابطه زوجیت برقرار می شود و حکم زن و شوهر پیدا می کند، به دنبال این رابطه زوجیت یک سری حقوق و تکالیف شامل حال هر یک از آنها می شود، که هر کدام براساس نوع آفرینش، طبیعت و استعدادشان دارای این حقوق و تکالیف می شوند. مرد براساس جایگاهی که دارد و امتیازاتی که خداوند، به دلیل یک سری استعدادها به او داده است، موظف است نفقه زن را بپردازد و زن را از نظر روحی و مادی تامین کند تا بتواند به طور دقیق و مناسب به وظایف خودش که تربیت کودکان و انجام وظایف همسری است بپردازد، از سویی دیگر زن در برابر دریافت نفقه باید از شوهر خود تمکین نماید و هیچ عملی را بدون اذن او انجام ندهد، البته مواردی هم وجود دارد که نیاز به اذن شوهر ندارند. مساله اصلی در این تحقیق بررسی مواردی است که نیاز به اذن شوهر دارد و ما در اینجا می خواهیم علاوه بر بررسی موارد موکول به اذن شوهر به طور تفصیل بدانیم که در صورت انجام این اعمال از سوی زن بدون اذن شوهر، زن چه عواقب و چه آثاری، چه از نظر دنیوی و چه از نظر اخروی رامتحمل خواهد شد.

ضرورت و اهمیت موضوع

از آنجایی که خداوند برای شوهر جایگاهی عظیم را در نظر گرفته است، به طوری که در حدیثی پیامبر گرامی اسلام می فرمایند: اگر جایز بود به زنان دستور می دادم که به شوهرانشان سجده کنند، پس معلوم می شود که شوهر باعث قوام زندگی بوده و احترام به او واجب است، لذا زن باید همیشه مطیع و فرمانبردار شوهر باشد، و از او در انجام اموراتی که شرعی است و نه غیر شرعی تمکین نماید و بدون اذن او البته در رابطه با اعمالی که نیاز به اذن دارند عملی انجام نداده و موجبات آزار و اذیت شوهر را فراهم نسازد. انتخاب این موضوع از آن جهت است که حق مرد بر زن بهتر تبیین شود و زن با شناخت حق مرد و دانستن وظایفی که در قبال او دارد و اینکه نباید بی اذن شوهر عملی انجام دهد که نیاز به اذن دارد، بتواند به نحو احسن و آنچنان که مورد رضایت پروردگار است، به تکالیفش عمل کند و با انجام این تکالیف از قهر و غضب خدا دور مانده و رابطه صمیمی با همسر برقرار کرده و بتواند در کنار شوهر به خوبی و بدون آنکه مرتکب گناهی در اثر انجام ندادن وظایفش نسبت به شوهر شود، زندگی کند.

پیشینه تحقیق

با بررسی های انجام شده در چندین کتابخانه و مراکز تحقیقاتی و بررسی کتب مختلف به طور کلی این طور به نظر می رسد که پیرامون این موضوع (بررسی موارد موکول به اذن شوهر در فقه اسلامی) تحقیقی به صورت مستقل و جامع صورت نگرفته است. هر چند در میان کتابهای فقهی و حدیثی مطالب و نکات قابل توجهی در این رابطه آمده است و مقاله و دست نوشته هایی نیز وجود دارد.

اما در رابطه با این موضوع به طور کلی کتاب یا تحقیقی به طور منسجم یافت نگردید. هر چند شکی نیست که نارسایی های فراوانی در این تحقیق به نظر خواهد آمد اما امیدوارم از طرف اساتید عزیز و گرامی مورد راهنمایی قرار گیرد.

سوالات تحقیق

آنچه در این تحقیق مورد توجه قرار خواهد گرفت این است که اولاً متوجه شویم که به چه علت زن موظف است در انجام برخی امور از شوهر اذن بگیرد؟

ثانیاً، زن برای انجام برخی از امور نیاز به اذن شوهر دارد که از آن جمله خروج از منزل می باشد که باید با اذن شوهر انجام گیرد و این خروج از منزل هم می تواند برای انجام کارهای عبادی باشد و هم برای انجام کارهای غیر عبادی، البته مواردی هم هستند که زن برای خروج از منزل نیاز به اذن شوهر ندارد حال باید دانست که آن مواردی که باید برای انجامش اذن شوهر داشته باشد کدامند؟ در عبادات است یا در غیر عبادات؟ در مستحبات یا در واجبات؟

ثالثاً، به دنبال آن هستیم که بدانیم، اگر زن آن اموری را که باید برای انجامش از شوهر اذن داشته باشد، بدون اذن انجام دهد، چه اثر یا اثراتی بر عمل او مترتب خواهد شد؟

فرضیه های تحقیق

۱- از آن جهت که مرد به عنوان سرپرست خانواده مطرح می باشد و موظف به انجام برخی امور از جمله نفقه دادن به زن می باشد، زن نیز باید از او تبعیت کرده و بدون اذن او در جایی که نیاز به اذن می باشد، عملی انجام ندهد.

۲- زن در انجام برخی از عبادات البته (عبادات مستحبی نه واجب) و در برخی غیر عبادات نیاز به اذن شوهر دارد.

۳- در صورت انجام اعمالی از طرف زن بدون اذن شوهر، زن مرتکب گناه خواهد شد و در برخی موارد باعث بطلان عمل او نیز می گردد.